Maastricht in Beeld

De Onze-Lieve-Vrouwe, de kerk

39.1

juni 2022

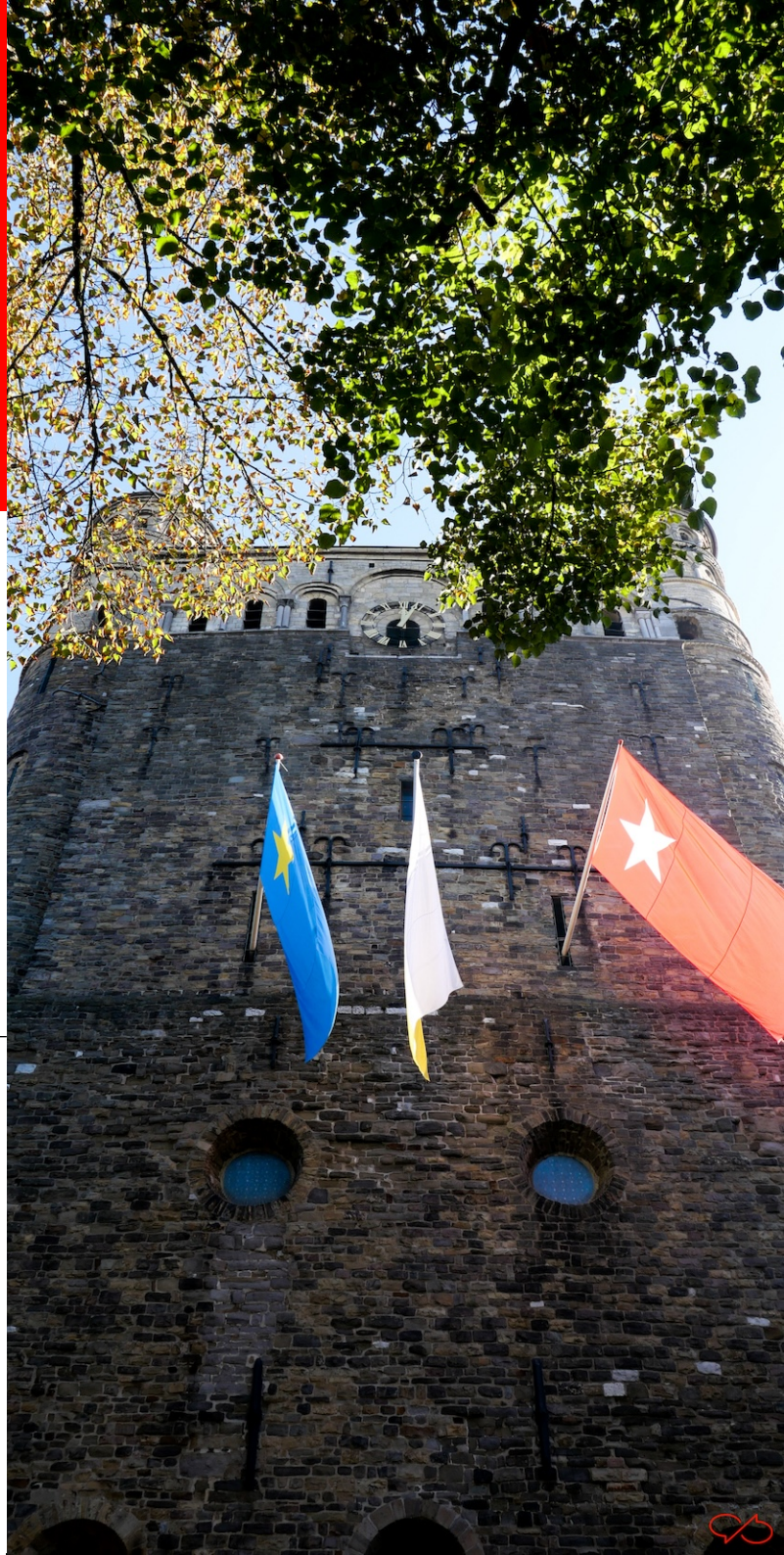

De Onze-Lieve-Vrouwe, De Sterre der Zee, *De Slevrouwe*, deel 1: de kerk

De Onze-Lieve-Vrouwe heet officieel de Onze-Lieve-Vrouwebasiliek. Het is een van de twee Maastrichtse basilieken, de andere is de Sint-Servaas.

Op de plaats van de kerk was, zo vermoed men, in de Romeinse tijd een castellum met daarin een tempel. Rond de 5de eeuw vertrokken de Romeinen en het Christendom kwam op. De tempel moest plaatsmaken voor een kapel en later voor een kleine kerk. Het werd de zetel van het bisdom want Servatius, bisschop van Tongeren bracht die zetel over naar hier.

Eind 9de eeuw was er een Onze-Lieve-Vrouwekerk, dat blijkt uit geschriften. Het zou mooi zijn als we de geschiedenis zouden kunnen bepalen aan opgravingen. Maar dat is tot nu toe niet mogelijk geweest. Er staat immers een groot gebouw op de resten.

Dit magazine bestaat uit drie delen: deel 1, dit deel over de kerk, deel 2 over de pandhof en deel 3 over de kunst. Op de foto op de voorpagina zien we het imposante westwerk aan het Onze Lieve Vrouweplein en op de foto links de kapel Sterre der Zee.

Adres: Onze Lieve Vrouweplein 9
Wikipedia: wikipedia.org/wiki/Onze-Lieve-Vrouwebasiliek_(Maastricht)

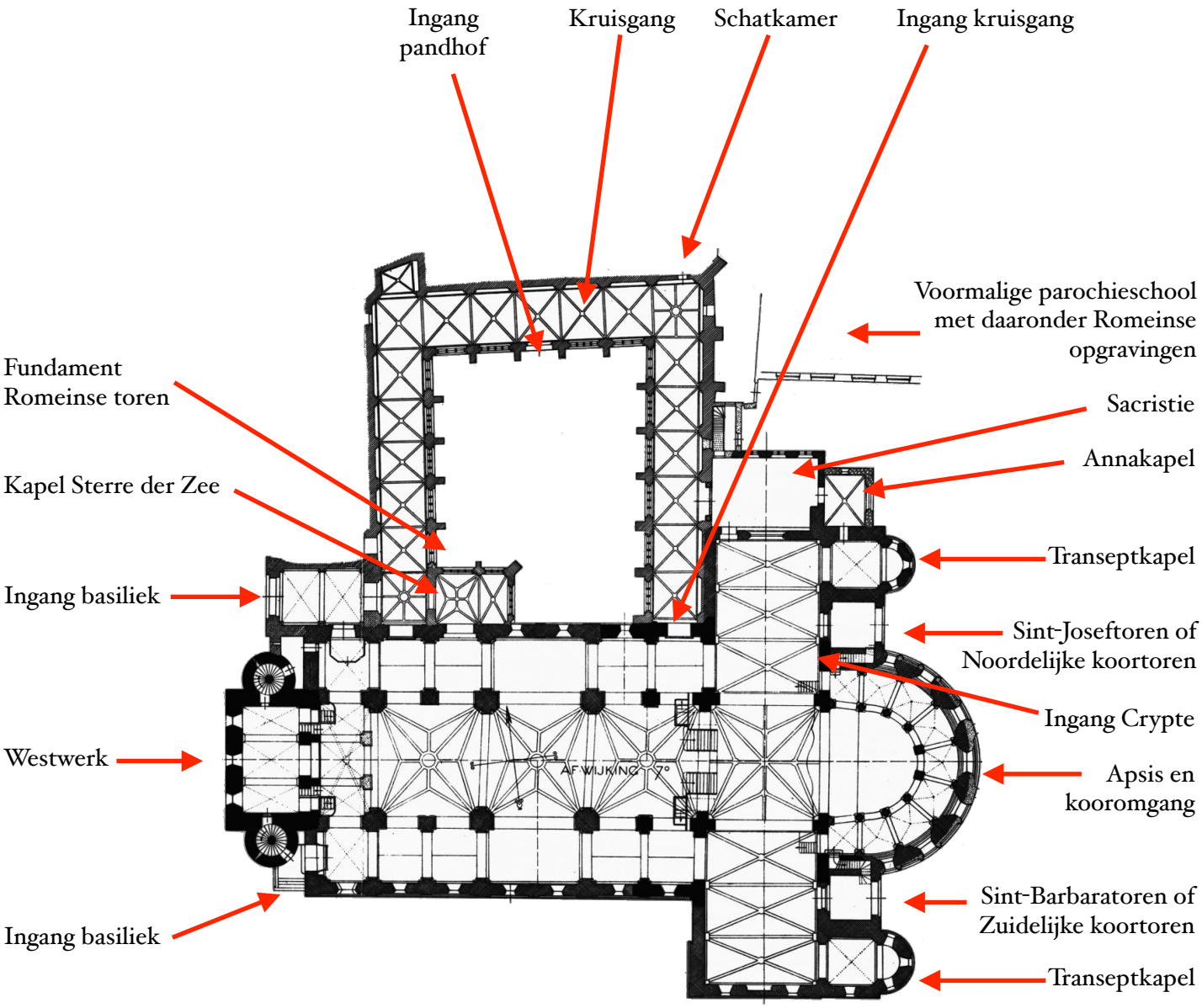

De kerk ligt aan het Onze Lieve Vrouweplein in het westen en het zuiden en aan de Stokstraat in het oosten.

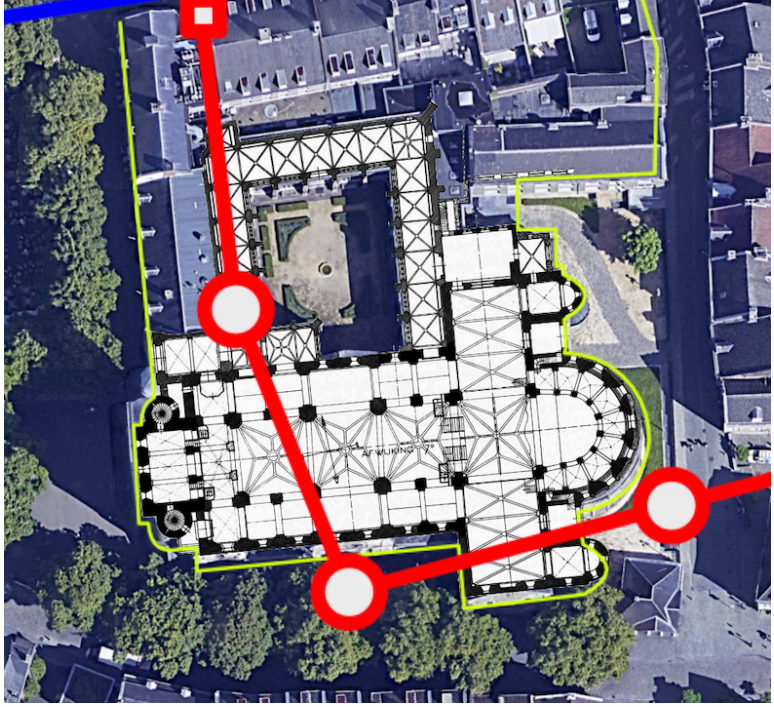

Ver voordat de kerk gebouwd werd, was er op deze plaats een Romeins castellum, een ommuurd gebied voor de bescherming van de Romeinse brug die hier vlakbij lag. Een van de poortgebouwen is bovenaan te zien als een rood vierkant. En we zien drie rode cirkels, dat zijn torens, de rode lijn is de muur. Het is duidelijk dat de kerk op de restanten van die omwalling is gebouwd. In het pandhof is een deel van een fundament zichtbaar. De fundamenten van twee andere torens liggen net buiten de kerk. Onder de parochieschool ligt een Romeinse kelder, volledig intact, zie de foto. In de kelders van hotel Derlon liggen meer Romeinse resten. Men kan ze bekijken, maar alleen met toestemming: vraag aan de receptie. Het hotel ligt aan het plein. In dit gebied liggen de bakermat van de stad Maastricht en de Onze-Lieve-Vrouwekerk.

De crypte, het woord betekent eigenlijk grot, onderaardse plaats, maar ook het verborgene. De plaats waar de eerste Christenen in het geheim hun geloof beleden en hun doden begroeven. In de kerk zijn twee crypten. Onder het westwerk en onder de apsis, we zien die op de foto's. Ze zijn uit de 11de en 12de eeuw, de bouwstijl is romaans. De kapitelen zijn ook uit die periode, sommige zijn bijzonder mooi.

Deze tekening is rond 1850 gemaakt door Philippe van Gulpen. Het is nauwelijks voor te stellen, maar het is het interieur van de Onze-Lieve-Vrouwekerk, we kijken van west naar oost, van het orgel naar de apsis. De muren, pilaren en plafonds zijn wit gestuukt, er zijn grote glas-in-loodramen met wit of transparant glas. Er er zijn weinig kerkbanken waardoor het middenpad erg breed is. Dat alles geeft de kerk een ongelooflijke ruimtelijkheid. Tussen 1886 en 1916 is de kerk gerenoveerd door Pierre Cuypers. Het stucwerk werd verwijderd, de ramen verkleind en ingevuld met gekleurd glas en de plafonds donker geschilderd. Dat alles om de kerk terug te brengen naar de 'originele' romaanse staat. Tja.., mystiek is het wel.

Boven de oostelijke crypte is de apsis en het hoogkoor. De apsis is de halfronde achterzijde, het hoogkoor is de verhoogde plaats van het altaar. De apsis heeft een kooromgang die achter de zwarte pilaren loopt. En daarboven is er nog een. De pilaren zijn door Cuypers zwart geverfd, ook heeft hij de kapitelen laten vergulden. Het bladgoud kan er niet meer vanaf, we zullen nooit weten of er kleur onder zit.

Het hoofdorgel aan de westzijde stamt uit 1652 en heet, naar de maker, Séverin-orgel. Andries Severijn was geboren in Maastricht. Het is een fraai barok-orgel met grote, beschilderde zijpanelen. Op de bovenste twee staan scenes van de geboorte van Christus. Later is het orgel uitgebreid. En rond 1850 is het gerestaureerd. Daarbij werd de oorspronkelijke klankkleur hersteld door tal van pijpen terug te brengen tot de oorspronkelijke lengte.

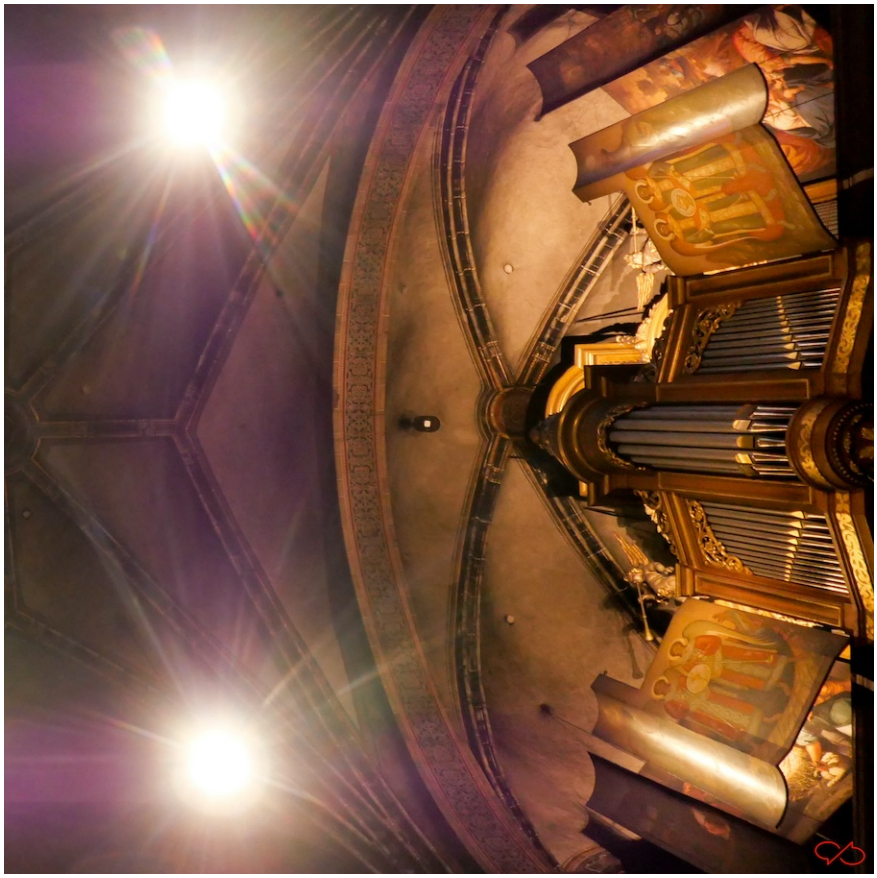

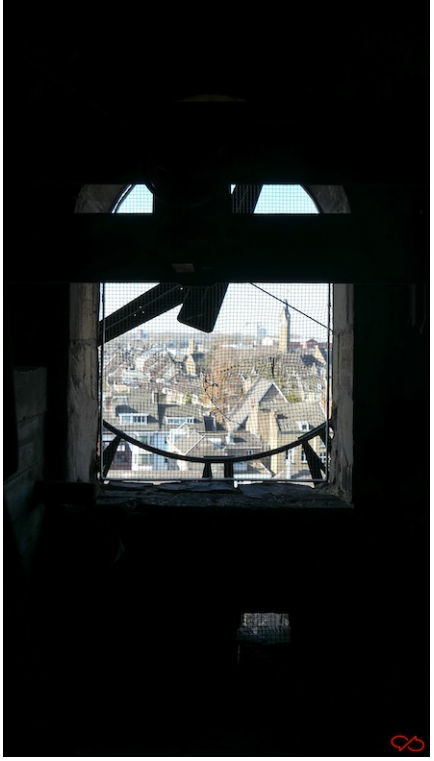

Het westwerk is de meest bekende kant, de massieve gevel met de twee torentjes, zie de foto op de titelpagina. Binnen zijn wenteltrappen die naar verschillende verdiepingen leiden. Zo zien we de etage waar de drie vlaggen worden opgeborgen. De blauwe met gele ster die is van de OLV-basiliek, de wit-gele is de pauselijke vlag en de rode met de witte ster is van Maastricht. Verder zien we de luidklok en het uurwerk. We kijken door een raam naar buiten. Dat raam zit in de wijzerplaat. Die zien we aan de onderkant, een gebogen ring met daarop de Romeinse cijfers. En daarboven zien we de wijzers, ze staan op tien voor half twaalf.

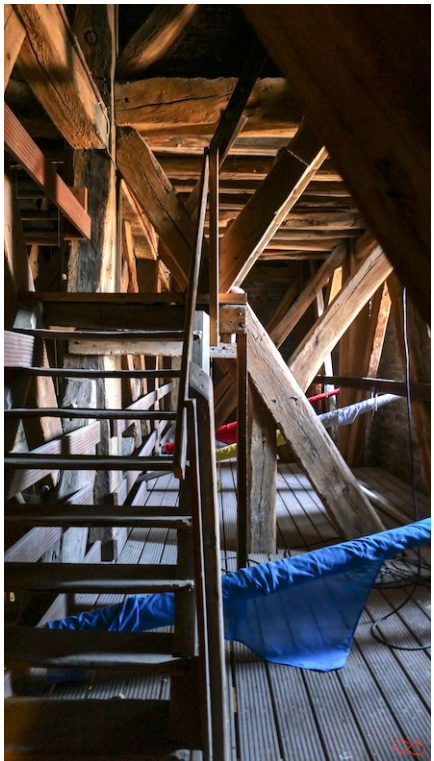

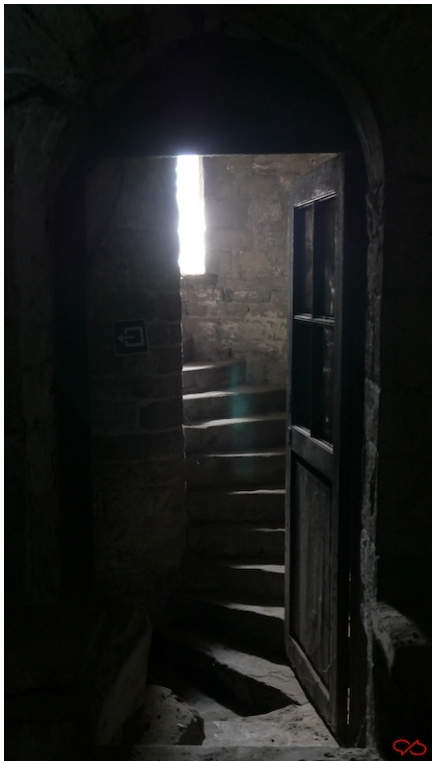

We kunnen ook aan de oostkant naar boven. Daar is een smalle stenen trap die leidt naar de Sint-Jozeftoren. Dat is de noordelijke van de twee koortorens. De andere is de Sint-Barbaratoren. Ze zijn gebouwd van mergel. Niet alleen de muren, ook het dak. Dat is een zogenaamd rombisch dak of ruitdak. De schuine dakschilden komen bij elkaar in de spits. We zien de spits aan de binnenkant.

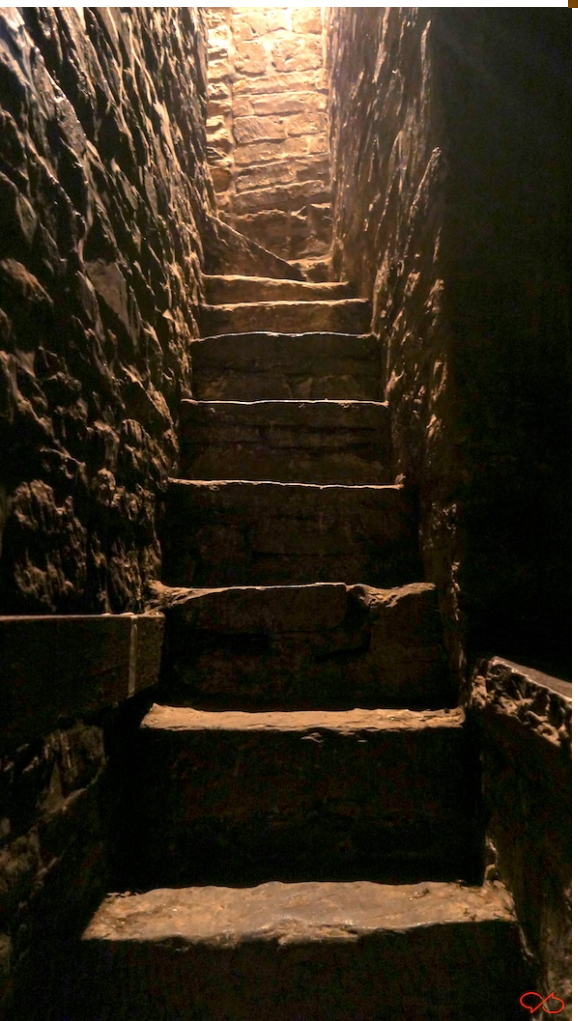

We bereiken de zolders en zitten net onder de kapconstructie. Die van het noordelijke transept, wat verderop de halfronde van het koor en het looppad boven het schip. Daar zien we de gewelven, maar nu van boven. Het zijn stevige constructies, de stenen zijn passend gemaakt om bogen te vormen. De hout-constructies zijn geweldig. Eikenhouten balken, beneden op maat gemaakt, boven in elkaar gezet met pen-en-gatverbinding en deuvels, de houten spijkers. Met merktekens zodat men zich niet vergist bij het in elkaar zetten.

We zijn in de sacristie. Op de kast staat een oud stuk van de kruiswegstatie. De kast zelf is 19de eeuws. Daaronder een aanwezigheidsbord van het koor. Zo kon de dirigent zien wie er afwezig waren. En daaronder wat paramenten. Dat zijn de stoffen gewaden van de geestelijken. Hieronder een fraaie rozenkrans. Die wordt gebruikt voor het rozenkransgebed (driemaal rond) of het verkorte rozenhoedje (eenmaal rond). Daarbij wordt kraal voor kraal een gebed uitgesproken. Er zijn zes grote en 53 kleine kralen.

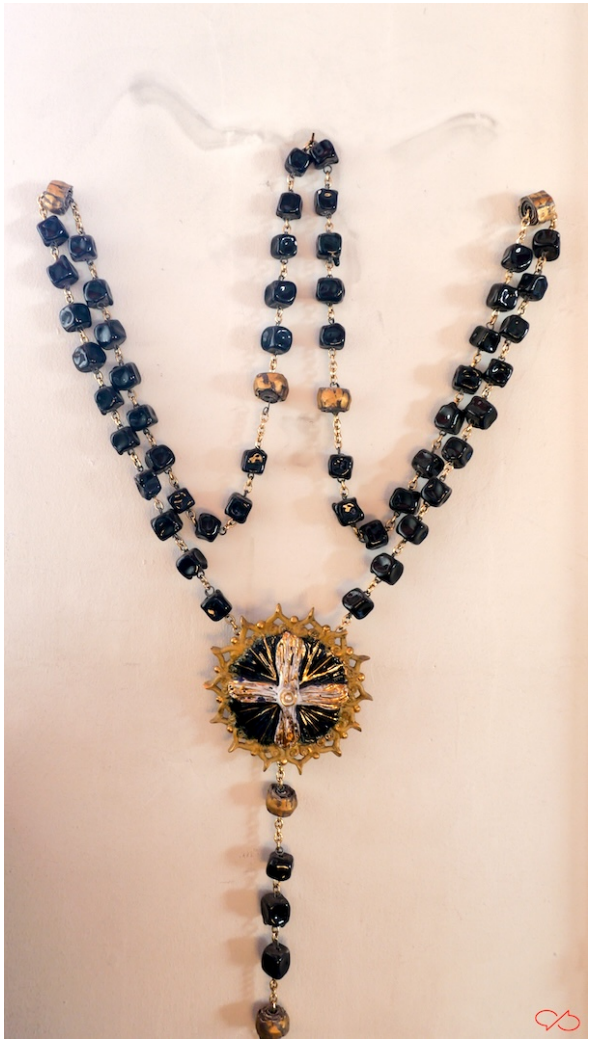

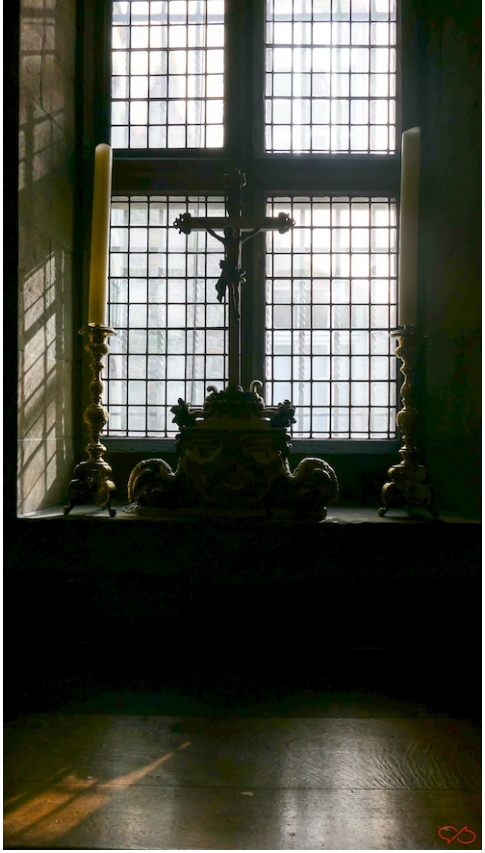

We kijken nog even in de Annakapel die achter de sacristie ligt. Er is een aardige kraagsteen met de voorstelling van een engeltje dat er niks aan kan doen. In de opslag staan nogal wat flambouwen. Het zijn processielantaarns. Een kaars in een glazen houder op een lange stok. Tijdens de mis zijn er twee misdienaars met een flambouw.

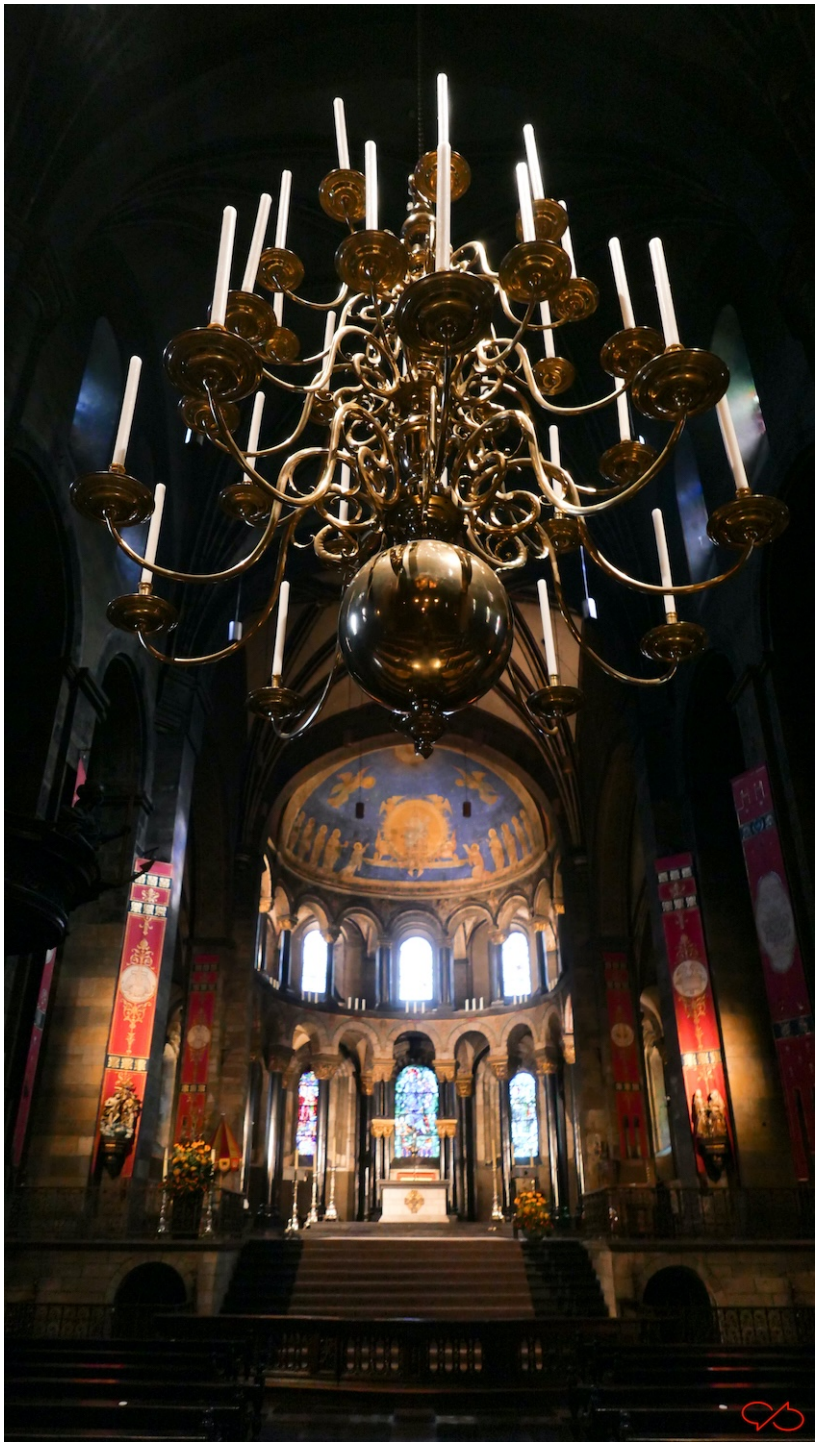

Maastricht in Beeld
kortweg MiB

MiB is een fotomagazine voor liefhebbers van de stad Maastricht.
De opzet is simpel: interessante onderwerpen, behoorlijke foto's, korte stukken tekst met wat uitleg en achtergronden en een nette layout.

Dit magazine is gratis en komt uit de Boekenkast van Peter Scheele:
https://pjscheele.nl

Ik wens u veel kijk- en leesplezier.

Peter Scheele

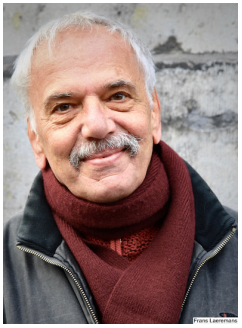

Colofon
Camera: Panasonic Lumix LX100, Make II
Bewerking: Adobe Lightroom 6.14
Opmaak: Apple Pages 11.1
Foto's, tekst en opmaak: Peter Scheele
De tekening van Philippe van Gulpen: https://nl.wikipedia.org/wiki/Onze-Lieve-Vrouwebasiliek_(Maastricht)#/media/Bestand:Interieur_OLV-kerk,_Maastricht_(Ph_v_Gulpen,_ca_1860).jpg